

รายงานผลการทดลองที่สิ้นสุด ปีงบประมาณ 2558

1. ชื่อชุดโครงการวิจัยวิจัย : ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ
2. ชื่อโครงการวิจัย : การผลิตไบโอเอทานอลจากชีวมวลโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ชื่อกิจกรรม : การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเอทานอลจากชีวมวลเพื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม
3. ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย) : การพัฒนาเครื่องมือแปรรูปชีวมวลในกระบวนการย่อยสลาย
ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ) : Development of Shredders machines in the Biomass Decomposition process

4. คณะผู้ดำเนินงาน

หัวหน้าการทดลอง	นายวุฒิพล จันทร์สระคู	ศูนย์วิจัยเกษตรวิศวกรรมขอนแก่น
ผู้ร่วมงาน	นายพินิจ จิระคกุล	ศูนย์วิจัยเกษตรวิศวกรรมขอนแก่น
	นายมงคล ตุ่นเฮ้า	ศูนย์วิจัยเกษตรวิศวกรรมขอนแก่น
	นายกลวัชร ทิมินกุล	ศูนย์วิจัยเกษตรวิศวกรรมขอนแก่น

5. บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาและปรับปรุงเครื่องจักรกลต้นแบบให้สามารถใช้ในการแปรรูปชีวมวลในกระบวนการผลิตเอทานอลให้มีประสิทธิภาพ ทำการออกแบบและสร้างต้นแบบเครื่องมือแปรรูปชีวมวลสำหรับผลิตเอทานอล ได้แก่ เครื่องหั่นย่อยเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และพืชพลังงาน ที่มีคุณสมบัตินำไปผลิตเอทานอลได้ เช่น ทะลายปาล์ม หญ้าเนเปียร์ ต้นเลา และอ้อยพลังงาน ทดสอบและประเมินผลเครื่องต้นแบบ หาสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงาน ผลการทดลองพบว่า เครื่องต้นแบบควรใช้ความเร็วรอบในการทำงาน 1,400 รอบ/นาที มีความสามารถเชิงวัสดุ 126.27 กิโลกรัม/ชั่วโมง แปรรูปวัสดุให้มีขนาด 2.58-4.76 มม. คิดเป็น 29.33% และสามารถแปรรูปวัสดุให้มีขนาดเล็กที่สุด 2.58 มม. คิดเป็น 28.82% เครื่องหั่นย่อยแบบสองใบมีดที่พัฒนาขึ้น ใช้ต้นกำลังจากมอเตอร์ไฟฟ้าขนาด 2 แรงม้า 220 โวลต์ สามารถป้อนวัสดุได้สะดวกและปลอดภัย เคลื่อนย้ายได้โดยมีล้อเหล็กเลื่อน สามารถทำการแปรรูปวัสดุพืชชีวมวลที่มีสภาพแห้งได้ดีกว่าสภาพวัสดุที่สดหรือมีความชื้นสูง เพราะฉะนั้นก่อนการหั่นย่อยแปรรูปวัสดุต้องทำการตากแดดให้แห้งก่อนเสมอ

6. คำนำ

พลังงานจัดเป็นปัจจัยสำคัญและมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ หลายๆประเทศทั่วโลกจึงแสวงหาแหล่งพลังงานทดแทนรูปแบบใหม่เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงด้านพลังงานในระยะยาว ทั้งยังเป็นการลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ จากการใช้พลังงานที่ได้จากฟอสซิล เช่น น้ำมัน และ ถ่านหิน อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อนในภาวะของภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ณ ปัจจุบัน น้ำมันเชื้อเพลิงซึ่งเป็นแหล่งพลังงานสำคัญของโลกกำลังจะหมดลง แหล่งอาหารของโลกก็ลดลงเช่นเดียวกันเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของ

ประชากรโลกแบบทวีคูณในขณะที่ผลิตอาหารเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงเนื่องจากความแห้งแล้ง การใช้พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยมากขึ้นและภัยธรรมชาติต่างๆ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะพัฒนาแหล่งของพลังงานเชื้อเพลิงเหลวจากแหล่งใหม่ที่ได้จากแหล่งคาร์บอนธรรมชาติโดยไม่รบกวนพืชอาหาร ซึ่งแหล่งของพลังงานรุ่นแรกได้แก่ ข้าวโพด แป้งมันสำปะหลัง อ้อยและอื่นๆ มีปริมาณจำกัดทั้งยังเป็นพืชอาหารและใช้ในการผลิตอาหารของโลก พืชพลังงานสำหรับใช้ในการผลิตเอทานอลแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก คือ พืชน้ำตาล เช่น อ้อย ข้าวฟ่างหวาน หัวผักกาดหวาน กลุ่มที่ 2 คือ พืชแป้งที่มีหัวใช้สะสมอาหารเช่น มันสำปะหลัง มันฝรั่ง มันเทศ พืชแป้งที่สะสมอาหารในรูปเมล็ดเช่น ข้าวโพด ข้าวสาลี ข้าว ข้าวบาร์เลย์ และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มลิกโนเซลลูโลส ได้แก่ วัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร ต้นพืช ต้นข้าวโพด ฟางข้าว หญ้า switch grass กากชานอ้อย กากมันสำปะหลัง เป็นต้น หากแต่ความต้องการของมนุษย์ยังมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆตามจำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปี ดังนั้นหลายประเทศจึงมีความพยายามอย่างยิ่งที่จะหาพลังงานทางเลือกอื่น ในรูปแบบต่างๆ เช่น ก๊าซธรรมชาติ ไบโอดีเซล พลังงานลม น้ำ แสงอาทิตย์ เพื่อที่จะนำมาทดแทนน้ำมันปิโตรเลียม

ในปี ค.ศ. 2010 ทุกประเทศทั่วโลกหันมาให้ความสนใจกับการใช้ประโยชน์จากชีวมวลซึ่งจะเน้นการผลิตด้วยวัตถุดิบที่เป็นลิกโนเซลลูโลสเป็นหลัก แม้ว่าการผลิตเอทานอลส่วนใหญ่จะยังผลิตจากวัตถุดิบแป้งและน้ำตาล แต่เนื่องจากแป้งและน้ำตาลเป็นพืชอาหารอาจผลิตได้ไม่เพียงพอสำหรับการบริโภค จึงต้องใช้วัสดุอื่นทดแทน (พิสมัย, 2548) เช่นเดียวกับประเทศไทยซึ่งปัจจุบันกำลังประสบปัญหาแนวโน้มการใช้พลังงานที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และแหล่งพลังงานในประเทศมีอัตราการผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการในการใช้อุปโภคและบริโภคของประชากร ประกอบราคาน้ำมันซึ่งเป็นแหล่งพลังงานสำคัญในตลาดโลกมีราคาแพง และมีอยู่อย่างจำกัด จึงจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งรัด และสนับสนุนให้มีการศึกษา ค้นคว้า หาแหล่งพลังงานทดแทนซึ่งจะนำมาซึ่งพลังงานทางเลือกใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การนำชีวมวลมาใช้เป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตเอทานอลเพื่อทดแทนพลังงานเชื้อเพลิงอย่างน้ำมันปิโตรเลียม อาทิเช่น วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และอุตสาหกรรม อาทิเช่น เปลือกหรือแกนสับปะรด ทลายปาล์ม น้ำกากสาจากโรงงานสุรา เศษไม้ที่เหลือจากโรงงานทำไม้ ของเสียจากโรงงานทำกระดาษ ของเหลือใช้หลังจากการเก็บเกี่ยว เช่น กากถั่วเหลือง ฟางข้าว รำข้าว ชานอ้อย ชังและเปลือกข้าวโพด วัสดุเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรภายในประเทศ

วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก มักมีองค์ประกอบหลักเป็นเซลลูโลส เฮมิเซลลูโลส และลิกนิน โดยเฉพาะเซลลูโลส และเฮมิเซลลูโลส จัดเป็นโพลีแซคคาไรด์ที่มีมากในผนังเซลล์ของพืชทุกชนิด เซลลูโลสเป็นโพลีเมอร์ของน้ำตาลซึ่งต่อกันเป็นสายยาว การตัดเซลลูโลสอาจตัดด้วยกรดหรือเอนไซม์ พืชแต่ละชนิดก็มีสัดส่วนของเซลลูโลส เฮมิเซลลูโลสและลิกนินแตกต่างกัน ในกระบวนการผลิตแอลกอฮอล์จากชีวมวล จำเป็นต้องเปลี่ยนโครงสร้างของพืชให้ย่อยง่ายขึ้น แยกเอาเฮมิเซลลูโลสและลิกนิน ออกด้วยปฏิกิริยาของกรดหรือเอนไซม์ที่ได้จากเชื้อรา แบคทีเรีย แอคติโนมัยซิส เป็นต้น เพื่อเปลี่ยนเซลลูโลสให้เป็นน้ำตาลแล้วหมักด้วยยีสต์จนได้แอลกอฮอล์ แต่ข้อดีของการใช้เอนไซม์จากจุลินทรีย์ในการย่อยสลายสารเหล่านี้เมื่อเทียบกับวิธีทางเคมี คือ การเร่งปฏิกิริยาโดยใช้เอนไซม์มีความจำเพาะกับสับสเตรทมากกว่า เอนไซม์ทำงานในสภาวะแวดล้อมที่ไม่รุนแรงและไม่มีการสูญเสียสับสเตรทในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเคมี ดังนั้นในด้านอุตสาหกรรมจึงได้มีการนำเอนไซม์เซลลูเลส (Cellulase) และไซแลนเนส (Xylanase) มาใช้อย่างกว้างขวาง เอนไซม์เซลลูเลส ถูกนำมาใช้ใน

อุตสาหกรรมการผลิตเอทิลแอลกอฮอล์ น้ำตาลกลูโคส และอาหารสัตว์บางชนิดเป็นต้น ส่วนเอนไซม์ไซแลนเนสสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมหลายประเภท เช่น อุตสาหกรรมฟอกสีเยื่อกระดาษ อุตสาหกรรมอาหาร และอาหารสัตว์ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตพลังงานทดแทนจากชีวมวล เป็นการใช้ประโยชน์จากความสามารถของจุลินทรีย์ในการย่อยสลายประกอบเหล่านี้นี้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่ามากยิ่งขึ้น ทั้งยังมีข้อดีหลายประการเช่น เป็นการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในท้องถิ่นนั้น ๆ ก่อให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่น ลดภาระการพึ่งพาแหล่งพลังงานจากต่างประเทศ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ ลดการสูญเสียเงินตราออกนอกประเทศ มีความมั่นคงทางพลังงานเพิ่มขึ้น ใช้เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนในกระบวนการผลิตจึงพึ่งพาตนเองได้ พลังงานที่ได้ในรูปของเหลวสามารถนำไปใช้กับเทคโนโลยียานยนต์ในยุคปัจจุบัน ดังนั้นการวิจัยเพื่อศึกษาชนิดของจุลินทรีย์ที่มีศักยภาพในการผลิตเอนไซม์เซลลูเลส และไซแลนเนส จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนากระบวนการผลิต เอทานอลจากชีวมวลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี ปัญหาอุปสรรคของการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน ไม่ว่าจะเป็นการผลิตเอทานอล ไบโอดีเซล หรือการผลิตไฟฟ้าจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร คือ ปัญหาด้านการขาดแคลนวัตถุดิบ ไม่ว่าจะเป็นมันสำปะหลัง กากน้ำตาล สำหรับการผลิตเอทานอล หรือน้ำมันปาล์ม น้ำมันพืชใช้แล้ว สำหรับการผลิต ไบโอดีเซล ซึ่งแนวทางการแก้ไขจำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมการปลูก มันสำปะหลัง อ้อย ปาล์มน้ำมัน หรือ การส่งเสริมการปลูกพืชพลังงานอื่นๆที่มีศักยภาพในการผลิตเอทานอล หรือ ไบโอดีเซล เช่น ข้าวฟ่างหวาน สนุ่นดำ เป็นต้น แต่สำหรับปัญหาอุปสรรคของการผลิตพลังงานจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรนั้น แตกต่างกันกล่าวคือ ประเทศไทยมีแหล่งชีวมวลที่เป็นเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมากมายกระจายไปในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ทั้งที่เป็นเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่อยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตร และ ไร่ นา สวนเกษตร ทำให้ศักยภาพเชิงพาณิชย์ของการใช้เชื้อเพลิงจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีอยู่มาก ซึ่งจากข้อมูลการสำรวจปริมาณเชื้อเพลิงชีวมวลคงเหลือ ในปี 2549 ของมูลนิธิพลังงานเพื่อสิ่งแวดล้อม พบว่า มีเชื้อเพลิงชีวมวลที่ยังไม่ถูกนำมาใช้เป็นพลังงานความร้อนหรือไฟฟ้า อีกกว่า 34 ล้านตัน คิดเป็นพลังงานเทียบเท่ามันดิบ 7,200 ตัน (ktoe) ซึ่งการนำฟางข้าวมาผลิตเป็นเอทานอลก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งเพื่อพัฒนาพลังงานทดแทนที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปริมาณชีวมวลคงเหลือของประเทศไทย ปี 2549

ชนิดเชื้อเพลิงชีวมวล	ปริมาณคงเหลือ (ton)	พลังงานเทียบเท่ามันดิบ (ktoe)
ฟางข้าว	11,468,784.21	3,350.95
ใบอ้อย	6,854,574.70	2,514.43
เหง้ามันสำปะหลัง	3,613,504.37	470.10
ทะลายปาล์ม	957,764.30	164.32
ลำต้นข้าวโพด	2,394,527.90	113.48
ซังข้าวโพด	332,627.51	75.75
ใบปาล์ม	113,734.51	31.80

ที่มา : มุลนิธิพลังงานเพื่อสิ่งแวดล้อม, 2549

ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเอทานอลสำหรับเป็นพลังงานทดแทนจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว ทะลายปาล์ม ชังข้าวโพด และอื่นนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาระบบการเตรียมวัตถุดิบที่เหมาะสมต่อการหมักและการย่อยสลายของยีสต์ในการเปลี่ยนน้ำตาลเป็นเอทานอลได้อย่างรวดเร็วและคุ้มค่าเชิงเศรษฐศาสตร์

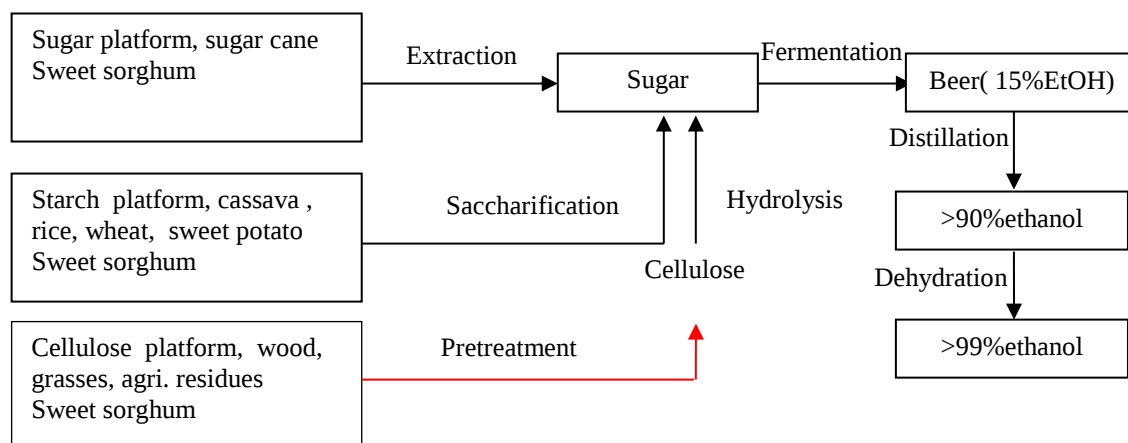
การผลิตไบโอเอทานอลจากเซลลูโลสที่ได้จากพืชและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ก็เพื่อลดปัญหาที่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อนและมีให้ราคาอาหารธัญพืชและน้ำตาลสูงขึ้นเนื่องจากนำไปผลิตเป็นพลังงานทดแทน ประกอบกับการผลิตพืช จะมีวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ฟางข้าว ต้นและใบข้าวโพด ต้นมันสำปะหลัง ทะลายปาล์ม ต้นสับปะรด ไม้ยืนต้น และวัชพืชต่างๆ ซึ่งไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ ปีละหลายร้อยล้านตัน ถ้าสามารถนำมาผลิตเป็นเอทานอลได้จะเป็นแหล่งพลังงานทดแทนใหม่ได้ดี แต่การนำชีวมวลเหล่านี้มาใช้จำเป็นต้องหาเทคโนโลยี วิธีการและกระบวนการแปรรูปตามลำดับ ตั้งแต่ทำให้ชีวมวลมีขนาดเล็กลง สลาย Lignin ที่ห่อหุ้มเซลลูโลสออก จากนั้นจึงถึงขบวนการนำเซลลูโลสไปแปรรูปโดยใช้เอนไซม์ให้เป็นน้ำตาลและเอทานอลต่อไป ซึ่งวัตถุดิบแต่ละชนิดก็อาจมีวิธีการแปรรูปแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย

การผลิตเอทานอลจากชีวมวล เป็นกระบวนการซึ่งเกิดจากการหมักพืช เศษซากพืช ให้เป็นน้ำตาล แล้วเปลี่ยนจากน้ำตาลให้เป็นแอลกอฮอล์ ซึ่งเมื่อทำให้บริสุทธิ์ 95 % จะเรียกว่า “เอทานอล” โดยการผลิตเอทานอลจากลิกโนเซลลูโลส แบ่งขั้นตอนการผลิตออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้ การปรับสภาพวัตถุดิบ การย่อยหรือไฮโดรไลซิส และการผลิตเอทานอล แม้ว่าวัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิตเอทานอลในปัจจุบันจะใช้แป้งและน้ำตาลเป็นหลัก เช่น มันสำปะหลัง กากน้ำตาล แป้งข้าวโพด มันสำปะหลังเส้นตากแห้ง แป้งมันสำปะหลัง เป็นต้น แต่เนื่องจากเป็นพืชอาหาร จึงมีการค้นคว้าหาวัสดุอื่นมาทดแทนได้แก่กลุ่มเซลลูโลสที่เรียกเอทานอลจากขบวนการผลิตเช่นนี้ว่า lignocellulosic ethanol จะสามารถผลิตได้จากต้นพืช และเศษซากพืชหรือชิ้นส่วน กากของเสียจากพืช ในต่างประเทศ เช่นสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ผลิตจาก ต้นข้าวโพด ต้นข้าวสาลีเป็นต้น ในประเทศไทยยังมีวัตถุดิบเป็นแป้งอยู่จำนวนมากที่ไม่ใช่พืชอาหารโดยตรงได้แก่มันสำปะหลัง แต่ก็ยังเป็นพืชอาหารสัตว์และต้องมีผลกระทบโดยตรงต่อการผลิตเนื้อสัตว์อย่างแน่นอน จึงมีการค้นคว้าหาแหล่งวัตถุดิบใหม่ๆ ขึ้น เซลลูโลส คือ คาร์โบไฮเดรตชนิดที่พบมากที่สุดใเยื่อพืชจัดเป็นพอลิแซคคาไรด์ (polysaccharides) ที่จะเปลี่ยนเป็นกลูโคส เซลลูโลสเป็นองค์ประกอบหลักของผนังเซลล์พืชทุกชนิด และจัดเป็นพอลิเมอร์ของน้ำตาลกลูโคสที่มีอยู่มากที่สุดในโลก เซลลูโลสส่วนใหญ่เป็นของเหลือทิ้งทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว ใบไม้ ลำต้นพืช แกลบ เปลือกผลไม้ ขี้เลื่อย และเปลือกต้นไม้ม เป็นต้น

ดังนั้นแนวความคิดของการวิจัยในการออกแบบเครื่องจักรกลต้นแบบ เพื่อพัฒนาเทคนิคการผลิตไบโอเอทานอล ได้ศึกษาจากการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการเตรียมฟางเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตเอทานอลซึ่งฟางข้าวเป็นวัสดุชนิดหนึ่งที่มีองค์ประกอบของของเซลลูโลสเป็นองค์ประกอบ ในการผลิตน้ำตาลโดยผ่าน

กระบวนการ Hydrolysis ดังภาพที่ 1 เมื่อผ่านการหมักด้วยยีสต์จะทำให้เกิดแอลกอฮอล์ และนำมากลั่นก็จะได้อีทานอลตามลำดับ

การนำฟางข้าวมาเป็นวัตถุดิบ จะเน้นการวิจัยในระดับต้นแบบ (Pilot Scale) ที่มีความใกล้เคียงกับการใช้ประโยชน์จริงมากที่สุด มีกระบวนการและระเบียบการวิจัยที่มีเอกลักษณ์ และมีนักวิจัย (วิศวกร) มีประสบการณ์ในการพัฒนาต้นแบบหลายอย่าง เช่น ต้นแบบโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กสำหรับชุมชนขนาด 100 kW การออกแบบต้นแบบระบบถังหมัก (Hydro static) ในอุตสาหกรรมหมักต้องไขโปว ซึ่งเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่างๆที่มีอยู่ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบต้นแบบการเตรียมวัตถุดิบได้เป็นอย่างดี (ระวีวรรณ, 2537)

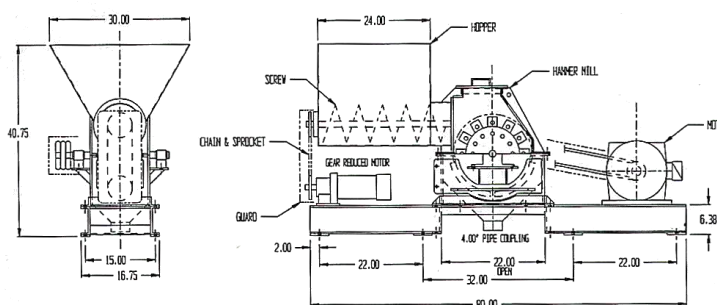
ภาพที่ 1 กระบวนการผลิตเอทานอลจากวัสดุทางการเกษตรชนิดต่างๆ

ที่มา : Jay Cheng, 2010

การลดขนาดของเชื้อเพลิงชีวมวล ให้มีขนาดเล็กเป็นผง ละเอียด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการย่อยสลายนั้น จะต้องทำการบด/ย่อยลดขนาด 2 ขั้นหรือมากกว่า โดยการลดขนาดทั้งแบบเปียกและแบบแห้งจะใช้เครื่อง Chipper/Chopper เพื่อให้ได้ขนาดเล็กลงและใช้ เครื่องบด Grinder หรือ Hammer Mills ซึ่งหลักการที่ใช้ในการบด/ย่อยลดของเครื่องจักรทั้ง 2 ชนิดแตกต่างกัน กล่าวคือ Grinder จะใช้แรงบีบอัด (Compression Forces) และ แรงเฉือน (Shearing forces) ส่วน Hammer Mill จะใช้แรงกระแทก (Impact Forces) และแรงเฉือน โดยลักษณะวัสดุที่จะทำการบด/ย่อย ขั้นที่ 2 นั้นแตกต่างกัน โดยที่ Grinder จะเหมาะสมกับการบด/ย่อยวัสดุที่อ่อนนุ่ม มีความชื้นสูง ส่วน Hammer Mill จะเหมาะกับวัสดุที่แข็งและมีความชื้นต่ำ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสมบัติของเศษวัสดุเหลือใช้ เช่นฟางข้าวซึ่งผ่านการสับ/ย่อยขั้นที่ 1 มาแล้ว ความแข็งและความชื้นต่ำ การบด/ย่อยขั้นที่ 2 จึงเหมาะสมที่จะใช้เครื่องบด/ย่อยลดขนาดแบบ Hammer Mill กรณีการบดย่อยแบบแห้งส่วนการบดย่อยแบบเปียกจะ Grinder บดตามอีกครั้ง ซึ่งจะเหมาะในการเตรียมฟางแบบ Hydrolysis เป็นต้น ลักษณะเครื่อง Hammer Mill (ภาพที่ 2) โดยเครื่องจักรจะทำงานที่ความเร็วสูง 1,500-4,000 rpm ทำการตีเชื้อเพลิงชีวมวลจนกว่าจะได้ขนาดที่เล็กลงตามต้องการ ที่กำหนดโดยขนาดของรูตะแกรง ลงสู่ส่วนล่างของตัวเครื่อง โดยที่ตัวใบมีดตี จะยึดติดกับแกนเพลามีทั้งแบบหมุนได้ (Swing Type) และแบบอยู่กับที่ (Fixed Type) ส่วน Grinder จะใช้หลักการบดและแรงเฉือนซึ่งจำเป็นต้องออกแบบมีความเหมาะสมทั้งเครื่อง Hammer Mill และ Grinder เนื่องจากปัจจุบัน

เครื่องมือที่อยู่ในท้องตลาดยังมีประสิทธิภาพการบดต่ำไม่สามารถบดในปริมาณมากๆได้ หรือในเชิงพาณิชย์ ทำให้คณะผู้วิจัยเสนอแนวทางการออกแบบและพัฒนาที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น (วรพจน์, 2554)

การนำฟางข้าวมาใช้ประโยชน์ในการผลิตเป็นเชื้อเพลิงชีวมวลอย่างเป็นรูปธรรม แต่ในวงการปศุสัตว์ ที่นิยมนำฟางข้าวมาใช้ประโยชน์เป็นอาหารสัตว์ในฤดูแล้ง ได้มีการนำระบบ Biomass Handling ของฟางข้าว มาใช้พอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจฟางอัดฟ่อน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การรวบรวมฟางข้าว/ใบอ้อย การอัดฟ่อน และการลำเลียงขนส่งฟางข้าว เป็นเทคโนโลยีที่ปัจจุบัน ใช้อยู่ในประเทศไทย เพียงแต่ปัจจุบันราคาของฟางข้าว มีราคาค่อนข้างแพงสำหรับนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงชีวมวล แต่มีราคาเหมาะสมที่จะนำไปเป็นอาหารสัตว์ในช่วงที่อาหารสัตว์ขาดแคลนและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่า (ระวีวรรณ, 2537) การนำฟางข้าวหรือใบอ้อยมาทำการอัดฟ่อนเพื่อเป็นเชื้อเพลิงชีวมวลให้กับโรงงานอุตสาหกรรม หรือโรงไฟฟ้าชีวมวล จำเป็นต้องพิจารณาถึงต้นทุนการผลิตเชื้อเพลิงชีวมวล เพื่อให้สามารถแข่งขันได้กับอาหารเลี้ยงสัตว์ และชักจูงให้กลุ่มธุรกิจฟางอัดฟ่อนหันมาป้อนเชื้อเพลิงฟาง/ใบอ้อยอัดฟ่อนให้กับโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวล ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่ต้องการเชื้อเพลิงในปริมาณมากต่อเนื่อง ไม่มีฤดูกาล องค์กรใดก็ตาม ข้อจำกัดของการใช้เชื้อเพลิงชีวมวล ฟางข้าว/ใบอ้อยอัดฟ่อน คือ โรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวล จะต้องมีการลำเลียงในโรงงานและกระบวนการแปรรูป สำหรับรองรับเชื้อเพลิงดังกล่าวให้พร้อม ซึ่งเป็นระบบการลำเลียงและแปรรูปเชื้อเพลิงชีวมวลเข้าสู่เตาเผา ที่ประกอบไปด้วย กระบวนการตัดเชือก และการสับ/ย่อยลดขนาด

ภาพที่ 2 เครื่อง Hammer Mill

ที่มา: วรพจน์ ขำพิศ, 2554

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและพัฒนาเครื่องจักรกลต้นแบบที่จำเป็นสำหรับขบวนการผลิตไบโอเอทานอล

7. วิธีดำเนินการ

- การศึกษาวิจัยนี้ไม่มีแผนการทดลอง เป็นการพัฒนาและปรับปรุงเครื่องจักรกลต้นแบบให้สามารถใช้ในการแปรรูปชีวมวลในขบวนการผลิตเอทานอลให้มีประสิทธิภาพ

อุปกรณ์

- เครื่องมือวัดขนาด เช่น เวอร์เนียร์ ไม้บรรทัด
- เครื่องชั่งน้ำหนักแบบสปริง และแบบดิจิตอล
- เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานช่าง สำหรับการสร้างและปรับปรุงต้นแบบ
- วัสดุชีวมวลต่างๆ เช่น ต้นเลา หญ้าเนเปียร์ ทะลายปาล์มเปล่า

วิธีการดำเนินงาน

1. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ถึงสมบัติทางกายภาพ ทางเคมี และองค์ประกอบต่างๆ ตลอดจนใช้ในการออกแบบเครื่องมือในขั้นตอนต่อไป
  2. ออกแบบกระบวนการเตรียมเชื้อเพลิงสำหรับผลิตเอทานอลให้เหมาะสมกับการนำไปใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตพลังงาน ซึ่งประกอบด้วย เครื่องคัดแยกทำความสะอาด (Separator) เครื่องลดขนาด (Size Reduction Machine) ขั้นที่ 1 และ 2 ให้สามารถใช้ได้กับชีวมวลหลากหลายชนิด
  3. ทำการออกแบบและสร้างต้นแบบเครื่องมือแปรรูปชีวมวลสำหรับผลิตเอทานอล ได้แก่ เครื่องหั่นย่อยเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และพืชพลังงาน ที่มีคุณสมบัตินำไปผลิตเอทานอลได้ เช่น ทะลายปาล์ม หนุ่เนเปียร์ ต้นเลา และอ้อยพลังงาน
  4. ทดสอบและประเมินผลเครื่องต้นแบบ เพื่อหาสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานกับชีวมวลชนิดต่างๆ
  5. สรุปและเขียนรายงานผลการทดลอง
- การบันทึกข้อมูล
- ความสามารถในการทำงานของเครื่องต้นแบบ (กก./ชั่วโมง)
  - ประสิทธิภาพในการแปรรูปวัตถุดิบชีวมวลแต่ละชนิด
  - ค่าพลังงานที่ใช้ในการทำงาน

ระยะเวลา (เริ่มต้น - สิ้นสุด)

เดือนตุลาคม 2556 ถึง เดือนกันยายน 2558

สถานที่ดำเนินการ

ศูนย์วิจัยเกษตรวิศวกรรมขอนแก่น สถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร

8. ผลการทดลองและวิจารณ์

การทดสอบเก็บเกี่ยวและแปรรูป ต้นเลา หนุ่เนเปียร์ยักษ์ และ ทะลายปาล์ม โดยต้นเลา และ หนุ่เนเปียร์ยักษ์ โดยใช้เครื่องหั่นฟาง ดังภาพที่ 1 และใช้ต้นกำลังขนาด 10 แรงม้า เครื่องยนต์ดีเซล ยี่ห้อคูโบต้า รุ่น ET115 รอบใบมีดสับเฉลี่ย 800 รอบ ความเร็วเชิงเส้นใบมีดเฉลี่ย 22.6 ม/วินาที อัตราการสิ้นเปลืองน้ำมัน 1.15 ลิตรต่อตัน แรงงานในการสับจำนวน 2 คน พบว่า การสับทั้งสับสดหรือแห้งไม่แตกต่างกันเนื่องจากเครื่องหั่นฟางจะมีระบบลูกกลิ้งป้อน ซึ่งมีความเหมาะสมกับการเตรียมวัตถุดิบขั้นต้น โดยสมรรถนะของสับสำหรับต้นเลาเฉลี่ย 1.872 ตันต่อชั่วโมง ที่ความชื้นเฉลี่ย 49.45 % wb โดยความหนาแน่นเฉลี่ย 111 กก/ลบ.ม ต้นทุนในการแปรรูปขั้นต้นมีค่า 100 บาท/ตัน ซึ่งขนาดของชิ้นวัสดุที่ผ่านการสับ ดังภาพที่ 2 จำเป็นต้องนำไปแปรรูปขั้นที่ 2 ต่อไป เช่นการทำ Hydrolysis หรือบดละเอียดด้วย Hammer mill สำหรับการนำไปเป็นวัตถุดิบไปโอเอทานอล

ภาพที่ 1 การทดสอบสับต้นเลาอายุ 6 เดือน ด้วยเครื่องสับฟางชนิด 2 ใบมีด

ภาพที่ 2 การลักษณะต้นเลาอายุ 6 เดือนที่ผ่านการสับด้วยเครื่องสับฟาง

ตารางที่ 1 การคำนวณต้นทุนการแปรรูปขั้นที่ 1

ลำดับ	รายการ	ต้นทุนเครื่องจักร (บาท)	ค่าเสื่อมราคา(บาท/ปี)	ต้นทุน(บาท/ตัน)
1	เครื่องสับฟาง	120,000	24,000	7.12
2	ค่าใบมีด		10,000	2.96
3	ค่าเชื้อเพลิง			34.5
4	ค่าแรงงานสับ			53.42
5	ค่าวัสดุสิ้นเปลือง			1.48
รวม				99.48

หมายเหตุ: ราคาเครื่องสับฟาง 120,000 บาท อายุการใช้งาน 5 ปี
 ค่าวัสดุสิ้นเปลืองและสารหล่อลื่นไม่รวมใบมีด ปีละ 5000 บาท
 ใบมีดชุดละ 10,000 บาท มีจำนวน 2 ใบ อายุการใช้งาน 3,000 ชั่วโมง หรือประมาณ 1 ปี (330 วัน)
 ใช้แรงงาน 2 คนๆ ละ 300 บาทต่อวัน
 ค่าเชื้อเพลิงน้ำมันดีเซลราคาอัตราละ 30 บาท
 อัตราการผลิตต่อปี = 1.872 ตันต่อชั่วโมง x 300 วันต่อปี x 6 ชั่วโมงต่อวัน = 3369 ตันต่อปี
 ค่าแรงงานบาทต่อตัน = (300 บาทต่อคน x 2 คน) / (6 ชั่วโมงต่อวัน x 1.872 ตันต่อชั่วโมง) = 53.42 บาทต่อตัน

การทดสอบหั่นย่อยทะลายปาล์มโดยใช้เครื่องหั่นย่อยพืชเส้นใย พบว่าทางป้อนเครื่องหั่นย่อยพืชเส้นใยมีขนาดแคบ ดังภาพที่ 3 ไม่สามารถป้อนทะลายปาล์มได้จำเป็น ต้องปรับปรุงเครื่องให้มีขนาดช่องป้อนใหญ่ขึ้นให้เหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพของทะลายปาล์ม ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 3 การสับย่อยทะลายปาล์มด้วยเครื่องสับย่อยพืชเส้นใย

ภาพที่ 4 เครื่องสับย่อยพืชเส้นใย และมีระบบบด (Hammer Mill) ในเครื่องเดียวกัน

การทดสอบเครื่องหั่นย่อยเศษพืชสำหรับการแปรรูปวัสดุชีวมวลเพื่อการผลิตไบโอเอทานอล ได้ดำเนินการทดสอบและเก็บข้อมูลการทำงานของเครื่องมือที่มีใช้ในกรมวิชาการเกษตรเพิ่มเติมอีก 2 เครื่อง ได้แก่ เครื่องหั่นย่อยวัสดุ (สวศ.) แบบติดเครื่องยนต์เบนซิน Honda 11 HP GX 340 (ภาพที่ 5) และเครื่องหั่นย่อยต้น ถั่วลิสง (สวศ.ขก) แบบติดเครื่องยนต์เบนซิน K 002-6.5 HP (ภาพที่ 6) ทำการทดสอบวัสดุชีวมวล จำนวน 4 ชนิด คือ Kingnesia พันธุ์ปากช่อง 1 และพันธุ์จาก ม.สุรนารี ต้นเลา อ้อยลูกผสม KJ มีขนาดลำต้นโดยเฉลี่ย 13.18 - 20.91 มิลลิเมตร

ภาพที่ 5 เครื่องหั่นย่อยวัสดุ (สวศ.)

ภาพที่ 6 เครื่องหั่นย่อยต้นถั่วลิสง (ศวศ.ขก)

ผลการทดสอบโดยสรุป เครื่องมือหั่นย่อยวัสดุ (สวศ.) สามารถแปรรูปวัสดุชีวมวลที่นำมาทดสอบได้ดีระดับหนึ่ง ซึ่งชิ้นส่วนที่หั่นย่อยแล้วมีขนาดที่เล็กพอที่จะนำไปสู่ขบวนการทำให้แห้งและบดย่อยละเอียดต่อไปได้ โดยมีความสามารถในการทำงาน 71.65 - 97.96 กิโลกรัม/ชั่วโมง แต่ทั้งนี้จะไม่สามารถแปรรูปต้นพืชที่มีเส้นใยมะพร้าวได้ดีเท่าที่ควร เช่น อ้อยลวกผสม KU สำหรับเครื่องหั่นย่อยต้นถั่วลิสง (ศวศ.ขก) ไม่เหมาะที่จะนำไปพัฒนาเพื่อการแปรรูปวัสดุชีวมวลได้ เนื่องจากชิ้นส่วนที่ผ่านเครื่องหั่นย่อยแล้วมีขนาดใหญ่และไม่สามารถสับย่อยใบพืชของวัสดุที่นำมาทดสอบได้ตามที่ต้องการ

การลดขนาดของเชื้อเพลิงชีวมวล ให้มีขนาดเล็กเป็นผงละเอียด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการย่อยสลายนั้น จะต้องทำการบด/ย่อยลดขนาด 2 ขั้นหรือมากกว่า โดยการลดขนาดทั้งแบบเปียกและแบบแห้งจะใช้เครื่อง Chipper/Chopper เพื่อให้ได้ขนาดเล็กลงและใช้ เครื่องบด Grinder หรือ Hammer Mills ซึ่งหลักการที่ใช้ในการบด/ย่อยลดของเครื่องจักรทั้ง 2 ชนิดแตกต่างกัน กล่าวคือ Grinder จะใช้แรงบีบอัด (Compression Forces) และ แรงเฉือน (Shearing forces) ส่วน Hammer Mill จะใช้แรงกระแทก (Impact Forces) และแรงเฉือน โดยลักษณะวัสดุที่จะทำการบด/ย่อย ขั้นที่ 2 นั้นแตกต่างกัน โดยที่ Grinder จะเหมาะสมกับการบด/ย่อยวัสดุที่อ่อนนุ่ม มีความชื้นสูง ส่วน Hammer Mill จะเหมาะกับวัสดุที่แข็งและมีความชื้นต่ำ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสมบัติของเศษวัสดุเหลือใช้

ลักษณะเครื่อง Hammer Mill โดยเครื่องจักรจะทำงานที่ความเร็วสูง 1,500-4,000 rpm ทำการตีเชื้อเพลิงชีวมวลจนกว่าจะได้ขนาดที่เล็กลงตามต้องการ ที่กำหนดโดยขนาดของรูตะแกรง ลงสู่ส่วนล่างของ

ตัวเครื่อง โดยที่ตัวใบมีดตี จะยึดติดกับแกนเพลลา มีทั้งแบบหมุนได้ (Swing Type) และแบบอยู่กับที่ (Fixed Type) ส่วน Grinder จะใช้หลักการบดและแรงเฉือนซึ่งจำเป็นต้องออกแบบมีความเหมาะสมทั้งเครื่อง Hammer Mill และ Grinder เนื่องจากปัจจุบันเครื่องมือที่อยู่ในท้องตลาดยังมีประสิทธิภาพการบดต่ำไม่สามารถบดในปริมาณมากๆได้ หรือในเชิงพาณิชย์ ทำให้คณะผู้วิจัยเสนอแนวทางการออกแบบและพัฒนาที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ดำเนินการทดสอบเครื่องสับและหั่นย่อยวัสดุด้วยเครื่องหั่นย่อยซากพืช โดยทดลองกับวัสดุชีวมวล 2 ชนิด คือ ต้นหญ้าเนเปียร์ พันธุ์ปากช่อง และต้นเลา เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ และแนวทางในการออกแบบ ปรับปรุงชิ้นส่วนของเครื่องหั่นย่อยแบบ 2 ระบบ ให้เหมาะสมกับการแปรสภาพวัสดุชีวมวล สำหรับขบวนการย่อยสลาย เพื่อการผลิตเอทานอล

ภาพที่ 7 วัสดุชีวมวล หญ้าเนเปียร์ และ ต้นเลา

ภาพที่ 8 การทดสอบแปรสภาพวัสดุชีวมวลด้วยเครื่องหั่นย่อย

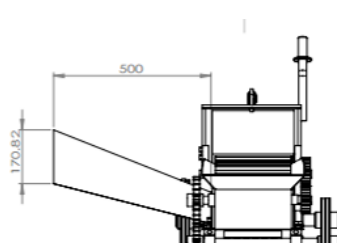
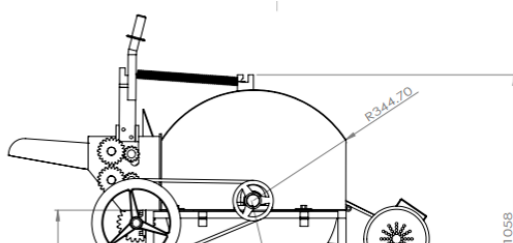
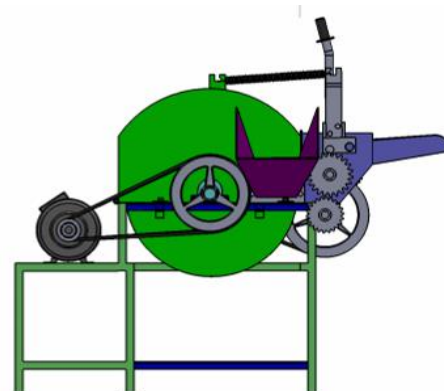
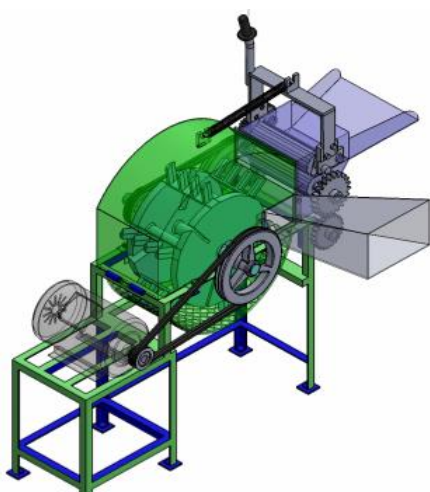

ภาพที่ 9 ลักษณะปัญหาการติดขัดของเครื่องในขณะทำการทดสอบ

ภาพที่ 10 หญ้าเนเปียร์ และต้นเลา จากการแปรสภาพด้วยเครื่องหั่นย่อย

จากผลการทดสอบเพื่อหาแนวทางในการออกแบบและปรับปรุงเครื่องมือสำหรับการแปรสภาพวัสดุชีวมวลในกระบวนการผลิตไบโอเอทานอล พบว่า ต้องมีการออกแบบชุดใบมีดแก้ปัญหการติดขัดระหว่างการทำงาน ออกแบบชุดตะแกรงกำหนดขนาดของวัสดุให้สามารถถอดเปลี่ยนได้สะดวก และมีความสามารถในการทำงานที่สูงขึ้นหั่นย่อยพืชเส้นใย ตระกูลหญ้าเนเปียร์ ต้นเลา และอ้อยพลังงาน ตลอดจนทะลายปาล์มเปล่า ให้มีขนาดเล็กตามความต้องการ เพื่อนำเข้าสู่เครื่องบดละเอียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 11 การออกแบบเครื่องมือแปรรูปวัสดุชีวมวลแบบใบมีด 2 ระบบ

ในการออกแบบเครื่องมือแปรรูปวัสดุชีวมวลแบบใบมีด 2 ระบบ ให้สามารถป้อนวัสดุได้ 2 ทาง ขึ้นกับลักษณะวัสดุ มีถาดป้อนสำหรับการลำเลียงที่สม่ำเสมอ และป้องกันการลำเลียงวัสดุที่อาจจะเกิดอันตรายได้ ต้นกำลังใช้มอเตอร์ไฟฟ้าขนาด 3 แรงม้า 220 โวลต์ วัสดุใบมีดทำจากเหล็กกล้ากันสนิม ตะแกรงล่างเพื่อกำหนดขนาดชิ้นส่วนวัสดุ สามารถถอดเปลี่ยนได้สะดวก และเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการใช้งานในกระบวนการผลิตไบโอเอทานอลต่อไป

ในการออกแบบเครื่องมือแปรรูปวัสดุชีวมวลแบบใบมีด 2 ระบบ ให้สามารถป้อนวัสดุได้ 2 ทาง ขึ้นกับลักษณะวัสดุ มีถาดป้อนสำหรับการลำเลียงที่สม่ำเสมอ และป้องกันการลำเลียงวัสดุที่อาจจะเกิดอันตรายได้ ต้นกำลังใช้มอเตอร์ไฟฟ้าขนาด 3 แรงม้า 220 โวลต์ วัสดุใบมีดทำจากเหล็กกล้ากันสนิม ตะแกรงล่างเพื่อกำหนดขนาดชิ้นส่วนวัสดุ สามารถถอดเปลี่ยนได้สะดวก และเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการใช้งานในกระบวนการผลิตไบโอเอทานอลต่อไป

ภาพที่ 12 ต้นแบบเครื่องมือแปรรูปวัสดุชีวมวลแบบไพบีด 2 ระบบ

ภาพที่ 13 ทดสอบการทำงานเบื้องต้นของเครื่องมือหั่นย่อยวัสดุแบบ 2 ไพบีด

ภาพที่ 14 ชุดตะแกรงกำหนดขนาดของวัสดุ / ลูกกลิ้งป้อนทะลายปาล์มเปล่าติดขัดไม่สามารถป้อนได้

ภาพที่ 15 เตรียมวัสดุต้นเลา เพื่อทดสอบเก็บข้อมูลการทำงานของเครื่องหั่นย่อยต้นแบบ

ภาพที่ 16 เครื่องมือแปรรูปวัสดุชีวมวลแบบใบมีด 2 ระบบ

ภาพที่ 17 การทดสอบหั่นย่อยต้นเลา

ภาพที่ 18 เศษวัสดุทะเลลายปาล์มที่ติดขัดระหว่างชุดใบมีดของเครื่องต้นแบบ

ตารางที่ 2 ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางต้นเลาตากแห้งที่ใช้ในการทดสอบเบื้องต้นเครื่องต้นแบบ

ลำดับที่	ส่วนหัว	ส่วนกลาง	ส่วนท้าย
1	21.3	21.2	21.2
2	28.5	26.3	24.8
3	14.4	16.1	13.7
4	22.2	22	21.2
5	27.7	27.5	17.3
6	14.4	15	15
7	22.2	24.4	23.1
8	17.8	18.6	19.1
9	18.1	17.4	19.2
10	16.8	17.7	16.1
11	26.1	24.9	26.4
12	21.9	21	21.3
13	16.6	16.8	14.3
14	22.5	24.6	20.9
15	17	16.6	18.1
เฉลี่ย	20.50	20.67	19.45

ตารางที่ 3 คุณสมบัติทางกายภาพทะเลายปาล์มเปล่า (น้ำหนัก, กว้าง, ยาว, หนา) ใช้ในการทดสอบเบื้องต้น
เครื่องต้นแบบ

ทะเลายที่	น้ำหนัก (กก.)	กว้าง (ซม.)	ยาว (ซม.)	หนา (ซม.)
1	0.8	23.0	40.0	17.0
2	1.0	25.0	39.0	18.0
3	1.4	24.0	33.0	17.0
4	3.0	29.0	36.0	23.0
5	1.2	24.0	40.0	18.0
6	1.8	25.0	35.0	20.0
7	1.8	23.0	39.0	20.0
8	1.0	22.0	38.0	19.0
9	1.8	24.0	39.0	20.0
10	2.2	27.0	43.0	22.0
11	3.8	32.0	45.0	27.0
12	1.8	23.0	42.0	19.0
13	1.4	21.0	32.0	16.0
14	1.4	22.0	33.0	17.0
15	2.0	30.0	50.0	23.0
เฉลี่ย	1.8	24.9	38.9	19.7

ตารางที่ 4 การสุ่มตัวอย่างคัดแยกขนาดเศษวัสดุต้นเลาที่ผ่านการหั่นย่อยด้วยเครื่องต้นแบบ

ซ้ำที่	นน. วัสดุที่ค้ำบนชั้นตะแกรงร่อน (กรัม)		
	9.5 mm	4.7 mm	ถาดรอง
1	201.0	349.0	108.0
2	454.0	317.0	242.0
3	398.0	314.0	281.0
เฉลี่ย	351.0	326.7	210.3

ตารางที่ 5 การสุ่มตัวอย่างคัดแยกขนาดเศษวัสดุทะเลลายปาล์มที่ผ่านการหั่นย่อยด้วยเครื่องต้นแบบ

ซ้ำที่	นน. วัสดุที่ค้ำบนชั้นตะแกรงร่อน (กรัม)		
	9.5 mm	4.7 mm	ถาดรอง
1	765.0	99.0	104.0
2	667.0	68.0	59.0
3	582.0	72.0	48.0
เฉลี่ย	671.3	79.7	70.3

ทั้งนี้จากการทดสอบการทำงานเบื้องต้นของเครื่องต้นแบบ พบว่าเครื่องมีความสามารถในการทำงาน 3.36 - 4.14 ตัน/ชั่วโมง ที่ความเร็วรอบ 650 รอบ/นาที โดยประสิทธิภาพการหั่นย่อยยังไม่ค่อยดีเท่าที่ควร ต้องปรับปรุงและแก้ไขเครื่องต้นแบบอีกเล็กน้อย ในส่วนวัสดุที่ติดค้างในเครื่อง และความเร็วรอบที่สูงขึ้นเพื่อการหั่นย่อยแปรรูปวัสดุชีวมวลให้มีความละเอียดมากขึ้น

ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงเครื่องต้นแบบ โดยการปรับเปลี่ยนตะแกรงให้มีขนาดเล็กลง เปลี่ยนตะแกรงเจาะรูกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางจาก 12 มม. เป็น 9 มม. เพื่อการบดย่อยวัสดุได้ละเอียดมากขึ้น (ภาพที่ 19)

ภาพที่ 19 การเปลี่ยนขนาดรูตะแกรงของเครื่องหั่นย่อย

ทำการออกแบบชุดใบมีดที่ 1 ให้มีความแข็งแรงและมีหน้าสัมผัสการตัดเฉือนมากขึ้น โดยการปรับมุมเอียงของช่องป้อนวัสดุหญ้าเนเปียร์ ตันเลา ให้รับกับการหมุนของใบมีดในลักษณะวงกลม และขยายช่องป้อนให้สามารถใส่ทะเลลายปาล์มเปล่าได้สะดวก (ภาพที่ 20)

ภาพที่ 20 การเสริมชุดใบมีดที่ 1 ให้มีความแข็งแรงและมีหน้าสัมผัสการตัดเฉือนมากขึ้น

ภาพที่ 21 ติดตั้งแผ่นยางกันฝุ่นย้อนกลับ และถาดรองรับวัสดุใต้ตะแกรงเหล็ก

ออกแบบแผ่นยางกันฝุ่นย้อนกลับในขณะที่เครื่องทำงาน และถาดรองรับวัสดุใต้ตะแกรงเหล็กเพื่อสะดวกในการเก็บเศษวัสดุที่ผ่านการหั่นย่อยเสร็จแล้ว พร้อมทั้งติดตั้งกล่องชุดควบคุมการทำงานของมอเตอร์ไฟฟ้า และโอเวอร์โวลต์ในเครื่องต้นแบบ

ภาพที่ 22 การทดสอบหัตถ์ยอยวัสดุชีวมวลต้นเลาในสภาพแห้ง จากการปรับปรุงเครื่องต้นแบบ

ดำเนินการทดสอบการแปรสภาพของวัสดุหญ้าเนเปียร์โดยใช้เครื่องหัตถ์ยอยแบบสองใบมีดที่พัฒนาขึ้น ต้นกำลัง 2 แรงม้า ไฟฟ้า 220 โวลต์ และกล่องควบคุมมอเตอร์ ส่งกำลังผ่านพูลเลย์ และสายพาน ส่วนอุปกรณ์ป้อนเป็นลูกกลิ้ง 2 ลูก เพื่อความสม่ำเสมอ สะดวกและปลอดภัยในการป้อนวัสดุในขณะที่เครื่องทำงาน โดยใช้วัสดุที่มีการตากแดดจนแห้ง แบ่งตัวอย่างวัสดุออกเป็นกองๆ ละประมาณ 10 กิโลกรัม จำนวน 3 ซ้ำ ต่อการทดสอบหนึ่งความเร็รรอบในช่วง 1,000 – 1,400 รอบ/นาที ทำการทดสอบเพื่อหาความเร็รรอบที่เหมาะสมกับการใช้งานแปรสภาพวัสดุ โดยค่าชี้ผลประเมินจากขนาดวัสดุที่ผ่านการคัดแยกจากการสุมตัวอย่างมาทำการร่อนแยก 3 ขนาด และความสามารถในการทำงานเชิงวัสดุ (กก./ไร่) ผลการทดสอบแสดงดังในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การทดสอบการแปรสภาพวัสดุชีวมวลหญ้าเนเปียร์โดยเครื่องหัตถ์ยอยแบบสองใบมีดต้นแบบ

ช่องป้อน วัสดุ	ความเร็รรอบ ใบมีด (rpm)	เปอร์เซ็นต์ปริมาณวัสดุที่ผ่านการแปรสภาพ และคัดแยกขนาดต่างๆ (%)			ความสามารถ ในการทำงาน (kg/hr)
		มากกว่า 4.76 มม.	2.58 - 4.76 มม.	น้อยกว่า 2.58 มม.	
ด้านหน้า	1,000	39.61	33.38	22.28	107.71
	1,200	34.87	36.36	21.90	109.65
	1,400	26.90	29.33	28.82	126.27
ด้านข้าง	1,000	67.36	63.19	17.16	63.88
	1,200	46.97	68.70	24.44	65.65
	1,400	42.89	59.46	19.91	18.26

จากตารางผลการทดสอบพบว่า การป้อนวัสดุที่ช่องป้อนด้านหน้าจะมีความสามารถในการทำงานที่สูงกว่าการป้อนจากด้านข้าง มีความสามารถในการทำงาน 107.71 – 126.27 กิโลกรัม/ชั่วโมง และสามารถแปรสภาพวัสดุได้ละเอียดขนาดน้อยกว่า 2.58 มม. คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ 22.28 – 28.82% โดยใช้ความเร็รรอบตั้งแต่ 1,000 –

1,400 รอบ/นาทีก่อนนี้การใช้ความเร็วรอบเครื่องที่สูง (1,400 รอบ/นาทีก่อน) จะให้ผลการทำงานที่ดีกว่าความเร็วรอบเครื่องที่ต่ำกว่า ทั้งนี้การใช้เครื่องหั่นย่อยต้นแบบ สามารถแปรรูปวัสดุได้ละเอียดขนาด มากกว่า 4.76 มม. คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ 26.90 – 39.61% และ อยู่ในช่วง 2.58 – 4.76 มม. คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ 29.33 – 36.36%

9. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

จากผลการพัฒนาเครื่องหั่นย่อยเพื่อแปรรูปวัสดุชีวมวล เช่น หญ้าเนเปียร์ ต้นเลา ที่จะนำไปสู่ขั้นตอนการผลิตไบโอเอทานอลจากพืชชีวมวล ในกระบวนการหมักต่อไป ทั้งนี้เครื่องต้นแบบควรใช้ความเร็วรอบในการทำงาน 1,400 รอบ/นาทีก่อน มีความสามารถเชิงวัสดุ 126.27 กิโลกรัม/ชั่วโมง แปรรูปวัสดุให้มีขนาด 2.58-4.76 มม. คิดเป็น 29.33% และสามารถแปรรูปวัสดุให้มีขนาดเล็กที่สุด 2.58 มม. คิดเป็น 28.82% เครื่องหั่นย่อยแบบสองใบมีดที่พัฒนาขึ้น ใช้ต้นกำลังจากมอเตอร์ไฟฟ้าขนาด 2 แรงม้า 220 โวลต์ สามารถป้อนวัสดุได้สะดวกและปลอดภัย เคลื่อนย้ายได้โดยมีล้อเหล็กเลื่อน สามารถทำการแปรรูปวัสดุพืชชีวมวลที่มีสภาพแห้งได้ดีกว่าสภาพวัสดุที่สด เพราะฉะนั้นก่อนการหั่นย่อยแปรรูปวัสดุต้องทำการตากแดดให้แห้งก่อนเสมอ

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1) ได้ต้นแบบเครื่องมือที่ช่วยในขบวนการย่อยสลาย เช่น เครื่องลดขนาดวัสดุ เครื่องมือแปรรูป
- 2) ได้เครื่องจักรกลต้นแบบที่ช่วยในการผลิตไบโอเอทานอลจากชีวมวล
- 3) นำเครื่องมือไปย่อยวัสดุ / พืชเหลือใช้เพื่อขบวนการหมักเอทานอล
- 4) สามารถนำเป็นข้อมูลการวิเคราะห์ในการเตรียมวัตถุดิบในการผลิตไบโอเอทานอล

11. คำขอบคุณ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่มีส่วนช่วยสนับสนุนงานวิจัย และศูนย์วิจัยเกษตรวิศวกรรมขอนแก่น ที่ให้การสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของสำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนงานวิจัยและงบประมาณในการทำวิจัยให้สำเร็จลุล่วง

12. เอกสารอ้างอิง

พิสมัย เจนวนิชปัญญกุล. 2548. Biofuel Roadmap, APEC Symposium on Fore sighting Future Fuel

Technology. ณ อาคารสำนักงานใหญ่ บริษัทปตท. จำกัด (มหาชน) วันที่ 28 พฤศจิกายน 2548.

มูลนิธิพลังงานและสิ่งแวดล้อม. 2549. ปริมาณชีวมวลคงเหลือของประเทศไทย ปี 2549. มูลนิธิพลังงานและสิ่งแวดล้อม [online]. Available from: <http://www.effe.or.th/home.php> [2010, May 21]

ระวีวรรณ แก้วเกล้า. 2537. การผลิตเอทานอลจากฟางข้าว.วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วรพจน์ ขำพิศ, และคณะ 2554.โครงการศึกษาแนวทางบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทน (ระดับชุมชน). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

